

כא ב) וַיֵּשֶׁב הָעָם בְּקִדְשׁ וַתִּמַּת שָׁם מְרִים. וְכָתִיב בַּתְּרִיָּה וְלֹא הָיָה מַיִם לְעֵדָה. וּבִזְכוּת מֹשֶׁה חִזְרוּ שְׁלֹשְׁתָּן. וַהֲוָה אָמַר אָבוּי, תִּלְתִּיהוֹן גְּלִיפִין דִּיּוֹקְנֵהוֹן בְּרַקִּיעָא, לְאַנְהָרָא זְכוּתֵהוֹן עַל יִשְׂרָאֵל. הֲדָא הוּא דְכָתִיב, וַיִּתֵּן אֲתָם אֱלֹהִים בְּרַקִּיעַ הַשָּׁמַיִם לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ.

וּמִנְּא לֵן דְּתִלְתִּיהוֹן גְּלִיפִין בְּרַקִּיעָא, דְּהָא תַּנּוּן, בְּכֻלְהוּ פְּתִיב עַל פִּי ה', וּבְמִרְיָם לֹא כָתִיב עַל פִּי ה', דְּלָאוּ אוֹרַח אֲרַעָא. אֲלֵא אָמַר אָבוּי, בְּכֻלְהוּ פְּתִיב שָׁם, (שם) וַתִּמַּת שָׁם מְרִים. (שם כא כח) וַיִּמַּת שָׁם אֶהְרֹן. (דברים לד ה) וַיִּמַּת שָׁם מֹשֶׁה. פְּתִיב הַכָּא שָׁם, וְכָתִיב הָתָם שָׁם. (שמות לד כח) וַיְהִי שָׁם עִם ה', מַה לְּהֵלֶן עִם ה', אַף כָּאן עִם ה'.

דְּתַנּוּן, לְמַה מַּת מֹשֶׁה בְּחוּצָה לְאָרֶץ, לְהוֹרוֹת, דְּבִזְכוּתֵיהּ יִתְקַיְימוּן מַתִּי מְדַבֵּר. וְאָמַר אָבוּי, אָמַר מֹשֶׁה לְפָנַי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם אֶפְנֵס לְאָרֶץ לְקַיְימָא פְּקוּדֵיהּ, דְּהָא כָתִיב (ויקרא כג ו) כִּי תִבְאוּ אֶל הָאָרֶץ. (שמות יב כח) וַהֲיָה כִּי תִבְאוּ אֶל הָאָרֶץ. וַתִּמְן הוּא קַיְימָא דְּפִיקוּדֵיהּ.

אָמַר לִיָּה מַה דְּאַזְהַרַת שְׁלִים לָךְ וּמַה דִּיעֲבֹדוֹן יִשְׂרָאֵל בְּאַרְעָא קְדִישָׁא יְהִי חוּלְקָךְ עִמָּהוֹן. הֲדָא הוּא דְכָתִיב, (ישעיה נג יב) לֵכֵן אֲחַלֵּק לֹו בְּרַבִּים, אֵלֹו זְפֵאִין דִּישְׂרָאֵל. וְאֵת עֲצוּמִים יִחַלֵּק שְׁלָל, אֵלִין אֲבָהָתָא, וְלָמָּה, תַּחַת אֲשֶׁר הֵעֵרָה לְמוֹת נַפְשׁוֹ.

דְּאָמַר רַבִּי חֲזִיא סְבָא, לֹא אֲשַׁפְּחָנָא רַעֲיָא דְּמִסֵּר נַפְשִׁיהּ עַל עֲאֲנִיָּה, פְּמִשָּׂה, (שמות לב לב) דְּאָמַר וְעַתָּה אִם תִּשָּׂא חַטָּאתָם וְאִם אֵין מְחַנֵּי נָא מִסְפָּרָךְ אֲשֶׁר פְּתַבְתָּ. מֵאִי מְחַנֵּי נָא, מִן עֲלָמָא דִּין וּמִן עֲלָמָא דְּאֵתִי. לְקַיְימָא תַּחַת אֲשֶׁר הֵעֵרָה לְמוֹת נַפְשׁוֹ.

שְׁפָתוֹב (שם) וַיֵּשֶׁב הָעָם בְּקִדְשׁ וַתִּמַּת שָׁם מְרִים, וְכָתוּב אֲחִרָיו וְלֹא הָיָה מַיִם לְעֵדָה. וּבִזְכוּת מֹשֶׁה חִזְרוּ שְׁלֹשְׁתָּם. וַהֲיָה אָבִי אוֹמֵר, שְׁלֹשְׁתָּם חֲקוּקוֹת דְּמִיּוּתֵיהֶם בְּרַקִּיעַ, שְׁתֵּאִיר זְכוּתָם עַל יִשְׂרָאֵל. זֶהוּ שְׁפָתוֹב (בראשית א) וַיִּתֵּן אֲתָם אֱלֹהִים בְּרַקִּיעַ הַשָּׁמַיִם לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ.

וּמִנּוּן לָנוּ שְׁשֵׁלְשָׁתָם חֲקוּקִים בְּרַקִּיעַ? שְׁהָרִי שְׁנִינּוּ, בְּכֻלָּם פְּתוּב עַל פִּי ה', וּבְמִרְיָם לֹא כָתוּב עַל פִּי ה', שְׁאִין כְּף דְּרָךְ אָרֶץ. אֲלֵא אָמַר אָבִי, בְּכֻלָּם פְּתוּב שָׁם, וַתִּמַּת שָׁם מְרִים, וַיִּמַּת שָׁם אֶהְרֹן, וַיִּמַּת שָׁם מֹשֶׁה. פְּתוּב כָּאן שָׁם, וְכָתוּב שָׁם שָׁם, (שמות לד) וַיְהִי שָׁם עִם ה'. מַה לְּהֵלֶן עִם ה', אַף כָּאן עִם ה'. שְׁשֵׁנִינוּ, לְמַה מַּת מֹשֶׁה בְּחוּצָה לְאָרֶץ? לְהוֹרוֹת שְׁבִזְכוּתוֹ יִתְקַיְימוּ מַתִּי מְדַבֵּר. וְאָמַר אָבִי: אָמַר מֹשֶׁה לְפָנַי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, אֶפְנֵס לְאָרֶץ פְּדִי לְקַיְימָא אֵת מְצוּוֹתֵיהּ, שְׁהָרִי פְּתוּב (ויקרא כג) כִּי תִבְאוּ אֶל הָאָרֶץ, (שמות יב) וַהֲיָה כִּי תִבְאוּ אֶל הָאָרֶץ. וְשָׁם הוּא קַיְימָא שֶׁל מְצוּוֹתֵיהּ.

אָמַר לוֹ, מַה שְׁהַזְהַרְתָּ, מְשֻׁלִּים אוֹתָךְ, וּמַה שְׁיַעֲשׂוּ יִשְׂרָאֵל בְּאָרֶץ הַקְּדוּשׁ, יְהִי חֲלֻקָךְ עִמָּהֶם. זֶהוּ שְׁפָתוֹב (ישעיה נג) לֵכֵן אֲחַלֵּק לֹו בְּרַבִּים - אֵלֹו הַצְּדִיקִים שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְאֵת עֲצוּמִים יִחַלֵּק שְׁלָל - אֵלֹו הָאֲבוֹת. וְלָמָּה? תַּחַת אֲשֶׁר הֵעֵרָה לְמוֹת נַפְשׁוֹ.

שְׁאָמַר רַבִּי חֲזִיא סְבָא, לֹא מְצִאתִי רוּעָה שְׁמִסֵּר נַפְשׁוֹ עַל צִאֲנוּ כְּמִשָּׂה, שְׁאָמַר (שמות לב) וְעַתָּה אִם תִּשָּׂא חַטָּאתָם וְאִם אֵין מְחַנֵּי נָא מִסְפָּרָךְ אֲשֶׁר פְּתַבְתָּ. מַה זֶה מְחַנֵּי נָא? מִן הָעוֹלָם הַזֶּה וּמִן הָעוֹלָם הַבָּא, לְקַיְימָא תַּחַת אֲשֶׁר הֵעֵרָה לְמוֹת נַפְשׁוֹ.

וְאֵת פֹּשְׁעִים נִמְנָה, שְׁנִקְבַּר עִם מְתֵי מְדָבָר, דְּהוּוּ חֲיִיבִין קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְהוּא חֲטָא רַבִּים נָשָׂא, שְׁלֹא זָז מִשָּׁם עַד שְׁמַחַל לָהֶם הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְלִפְּוֹשְׁעִים יִפְגִּיעַ, שֶׁהֲרֵבָה תִּפְּלָתוֹ עֲלֵיהֶם.

וְעַל כִּדִּין, תִּלְתִּיהוּן גְּלִיפִין לְעִילָא. אַתָּא ר' יוֹסִי וְנִשְׁקִיָּה, וְאַרְכָּבִיָּה עַל כַּתְּפֵיהָ תִּלְתַּת מִילִין, וְקָרָא עֲלֵיהָ (ישעיה נד יג) וְכָל בְּנֵיךָ לְמוֹדֵי ה'.

תַּאֲנִי רַבִּי שְׁמַעוֹן, בַּא וְרָאָה, הַשְּׁמַשׁ לֹא עָשָׂא וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵלָא לְשִׁמּוּשׁ בְּנֵי אָדָם. תָּא חֲזִי, בַתְּלַת מָאָה וְתִשְׁעִין אַתְרֵי דִישׁוּבָא דְאַרְעָא, אֲזִיל שְׁמַשָּׁא, וְסָלִיק וְנַחֲתָא, וּמְדַרְגּוֹת וּמַעְלוֹת יְדוּעוֹת יֵשׁ לוֹ. וְהֵינְנוּ דְכַתִּיב, (שם לח ח) הַנְּנִי מְשִׁיב אֶת צֶל הַמַּעְלֹת אֲשֶׁר יֵרְדָה בְּמַעְלֹת אַחֲזוּ.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הֵיךְ הוּא סָלִיק. אָמַר רַבִּי, כְּבָר תְּנִינָא מִמְּאָרְיָהוּן דְּמִתִּיבְתָא. דְּעִלְמָא סַגְלָגַל הוּא כְּכַדְוָרָא דָא. וְכַד נָפִיק מִמְזַרְחָא, אֲזִיל בְּסַגְלָגְלוֹתָא, עַד דְּמָטָא לְתַתָּא, וְכִדִּין אַתְּעָבִיד רַמְשָׁא. וּבְהָהוּא שַׁעְתָּא אֲזִיל וְנַחֲתָא בְּגַלְגָּלִין דְּמַדְרִיגָן יְדִיעֶן, וְנַחֲתָא וְסַבֵּב כָּל אַרְעָא וַיִּשׁוּבָא.

וְכַד נַחֲתָא וּמִתְכַסֵּיָא מִינָן, רַמְשׁ לָן, וְנַהֲרִיר לְאִינוּן דְּדִירִין תַּחֲתוֹת מִינָן. לְפּוּם יִישׁוּבָא וְסַגְלָגְלָתָא דְאַרְעָא.

וְכִדִּין אֲזִיל וְנַחֲתָא, וּמִפְרִישׁ בֵּין מִיָּא דְתַחֲתוֹתָהּ דְּמִיָּא דְאוּקְיָנוּס, וּבֵין מִיָּא דְאַזְלִין לְעִילָא, וּמִפְרִישׁ בְּמִצִּיעֵתָא דְמִיָּא, לְעַכְבָּא סִילוּנָא דְמִיָּא דְנָפִיק מִגִּיהֶנּוּם, דְּלֹא יַעֲבֹר לְנִזְקָא בְּנֵי נָשָׂא. וְעַל דָּא לֹא אַתְקֵרִי שְׁמַשָּׁא, אֵלָא לְשְׁמַשָּׁא לְבָנֵי נָשָׂא. דְּעַל כֵּן אַתְקֵרִי שְׁמַשָּׁא, שְׁמַשָּׁא דְּמִשְׁמַשׁ לְכוּלָּא. אָמַר רַבִּי

וְאֵת פֹּשְׁעִים נִמְנָה (ישעיה נג) - שְׁנִקְבַּר עִם מְתֵי מְדָבָר, שְׁהִיוּ רִשְׁעִים לְפָנֵי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, (שם) וְהוּא חֲטָא רַבִּים נָשָׂא - שְׁלֹא זָז מִשָּׁם עַד שְׁמַחַל לָהֶם הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְלִפְּוֹשְׁעִים יִפְגִּיעַ - שֶׁהֲרֵבָה תִּפְּלָתוֹ עֲלֵיהֶם.

וְעַל כֵּן שְׁלַשְׁתָּם חֲקוּקִים לְמַעְלָה. בַּא רַבִּי יוֹסִי וְנִשְׁקוּ וְהִרְפִּיבוּ עַל כַּתְּפוֹ שְׁלֹשָׁה מִילִין, וְקָרָא עָלָיו (שם נד יג) וְכָל בְּנֵיךָ לְמוֹדֵי ה'.

שְׁנָה רַבִּי שְׁמַעוֹן, בַּא וְרָאָה, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא עָשָׂה אֵת הַשְּׁמַשׁ אֵלָא לְשִׁמּוּשׁ בְּנֵי אָדָם. בַּא וְרָאָה, בְּשִׁלְשׁ מְאוֹת וְתִשְׁעִים מְקוּמוֹת שֶׁל יֵשׁוּב הָאָרֶץ הוֹלֵךְ הַשְּׁמַשׁ וְעוֹלָה וְיוֹרֵד, וּמְדַרְגּוֹת וּמַעְלֹת יְדוּעוֹת יֵשׁ לוֹ, וְהֵינְנוּ שְׁכַתּוּב (שם לח) הַנְּנִי מְשִׁיב אֶת צֶל הַמַּעְלֹת אֲשֶׁר יֵרְדָה בְּמַעְלֹת אַחֲזוּ.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אֵיךְ הִיא עוֹלָה? אָמַר רַבִּי, כְּבָר לְמַדְנֵנוּ בְּמִשְׁנָה מִבְּעַלֵּי הַיִּשְׁבָּה, שֶׁהָעוֹלָם הוּא עֲגַל כְּפִדוּר הַזֶּה, וּכְשִׁיוֹצֵא מִהַמְזַרְחָא, הוֹלֵךְ בְּעֵגוּל, עַד שְׁמַגִּיעַ לְמִטָּה, וְאֵזַן נַעֲשֶׂה הָעָרִב, וּבְאוֹתָהּ שְׁעָה הוֹלֵךְ וְיוֹרֵד בְּגַלְגָּלִים שֶׁל מְדַרְגּוֹת יְדוּעוֹת, וְיוֹרֵד וְסוֹבֵב אֶת כָּל הָאָרֶץ וְהַיִּשׁוּב.

וּכְשִׁיוֹרֵד וּמִתְכַסֶּה מֵאִתְּנֵנוּ, מַעְרִיב לָנוּ, וּמֵאִיר לְאוֹתָם הַדְרִים תַּחֲתֵינוּ, לְפִי הַיִּשׁוּב וְעַגְלָגְלוֹת הָאָרֶץ.

וְאֵזַן הוֹלֵךְ וְיוֹרֵד, וּמִפְרִיד בֵּין הַמַּיִם שֶׁתַּחַת הַמַּיִם שֶׁל הָאוּקְיָנוּס וּבֵין הַמַּיִם שֶׁהוֹלְכִים לְמַעְלָה, וּמִפְרִיד בְּאִמְצַע הַמַּיִם, לְעַכְבָּא אֵת הַסִּילוּן שֶׁל הַמַּיִם שִׁיוֹצֵא מִגִּיהֶנּוּם שְׁלֹא יַעֲבֹר לְהִזִּיק לְבָנֵי אָדָם, וְעַל כֵּן לֹא נִקְרָא הַשְּׁמַשׁ אֵלָא לְשִׁמּוּשׁ אֵת בְּנֵי הָאָדָם, שְׁעַל כֵּן נִקְרָא הַשְּׁמַשׁ - שְׁמַשׁ, שְׁמַשְׁמַשׁ אֵת

הכל. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אֵלְמָלָא שְׁהַשְׁמַשׁ שְׁשׁוּחָה בְּיָם הָאוּקְיָנוּס, הָיָה שׁוֹרְףָּ וּמִבְעִיר אֶת כָּל הָעוֹלָם.

יורד למתחת לארץ של הישוב, ומגיע לאותה דרגה שנקראת קרבוסא בלשון יון, ומאותה הדרגה מתחיל לעלות למעלה, וקול גלגליו נשמע לכל הרקיעים במסעותיו ללכת עם שירתו שהוא אומר, ולא הנה אדם ששומע אותו פרט למשה, שהיה הנאמן של המלך, ויהושע שמשמש אותו.

וכשהצטרף אותו יהושע לערף קרב, והיה שומע קול נעימת ונהימת השמש, לא יכל לסבל אותו, מה כתוב? (יהושע י) ויאמר לעיני ישראל שמש בגבעון דום. מה זה דום? דום מלומר שירה. דום מקול הנעימה והנהימה שלך, שהרי היה שומע את קול מסעותיו במסעו.

אמר רבי בא, שש מאות וארבעים מסעות עשה השמש, כחשבון שמש, בין יום ולילה, וסובב את כל העולם בהקפה, ולשם מה צריך? לרפף ולחמם את הארץ, ולדשן עשבים ויבולים, ולהצמיח פרות ואילנות.

אמר רבי יהודה, בא וראה, כאותו הגון שלמעלה עשה הקדוש ברוך הוא למטה. מה למעלה יש שמים, אף למטה יש שמים. ולמה נקראו שמים? אמר רבי יהודה, אש ומים.

אמר רבי יצחק, מפאן (איוב כה) עשה שלום במרומיו. לא כתוב במלאכיו, אלא במרומיו, על אותם האש והמים, ועושה שלום ביניהם. כמו הגון הזה למטה, אש ומים.

וחזר הרקיע מתחת, ומחמם האדמה מחמימות האש, והשמש, ומוריד

אלעזר, אלמלא דסחי שמשא בימא דאוקיינוס, הוה שריף ואוקיד לכולי עלמא. סריק מתחות ארעא דיישובא. ומגיע להווא דרגא דאתקרי קרבוסא, בלשון יון. ומההוא דרגא שרי למיסק לעילא, וקל גלגלוהי אשתמע לכולהו רקיעיא במטלנוהי, למיזל עם שירתיה דהווא אמר. ולא הוה בר נש דשמע ליה, בר ממושה, דהוה מהימן מלפא, ויהושע דמשמש ליה.

וכר איצטריף ליה יהושע, לאגחא קרבא, והוה שמע קל נעימותא, ונהימותא דשמשא, לא יכיל ליה למיסבל. מה פתיב. (יהושע י) ויאמר לעיני ישראל שמש בגבעון דום. מאי דום. דום, מלומר שירה. דום, מקל נעימותא ונהימותא דילך, דהא הוה שמע קול מטלנוהי במטלנותייה.

אמר רבי בא, שית מאה וארבעין מטלנין עביד שמשא. כחושפן שמש. בין ימא ולייליא. ואסחר לכולא עלמא בסחרנותא. ולמאי אצטריף. לרפכא ולחממא ארעא, ולדשנא עשבין ויבולין, ולאצמחא פירין ואילנין.

אמר רבי יהודה, תא חזי, פההוא גוונא דלעילא, עביד קודשא בריך הוא לתתא. מה לעילא הוה שמיא, אוף לתתא הוה שמיא. ולמה אתקרו שמים, אמר רבי יהודה. אש ומים.

אמר רבי יצחק, מהכא, (איוב כה) עושה שלום במרומיו. במלאכיו לא כתיב, אלא במרומיו. על דאינון אש ומים, ועושה שלום ביניהם. פהאי גוונא לתתא, אש ומים.

וחזר הרקיע מתחת, ומחמם האדמה מחמימות האש, והשמש, ומוריד